

2020 VUOSIKERTOMUS

TIETOSUOJAOIKEUKSIEN TURVAAMINEN MUUTTU- VASSA MAAILMASSA TIIVISTELMÄ

TIETOSUOJAOIKEUKSIEN TURVAAMINEN MUUTTUVASSA MAAILMASSA

Euroopan tietosuojaneuvosto on yleisellä tietosuoja-asetuksella perustettu riippumaton EU-elin, jonka tavoitteena on huolehtia tietosuojasääntöjen yhdenmukaisesta soveltamisesta koko Euroopan talousalueella (ETA). Se pyrkii tähän tavoitteeseen edistämällä kansallisten valvontaviranomaisten välistä yhteistyötä ja antamalla yleisiä, ETA:n laajuisia ohjeita tietosuojasääntöjen tulkinnasta ja soveltamisesta.

Tietosuojaneuvosto koostuu EU:n valvontaviranomaisten johtajista ja Euroopan tietosuojavaltuutetusta. Euroopan komissiolla ja yleiseen tietosuoja-asetukseen liittyvissä asioissa myös Euroopan vapaakauppaliiton valvontaviranomaisella on oikeus osallistua tietosuojaneuvoston toimintaan ja kokouksiin ilman äänioikeutta. Myös ETA-maiden (Islanti, Liechtenstein ja Norja) valvontaviranomaiset ovat Euroopan tietosuojaneuvoston jäseniä, mutta heillä ei ole äänioikeutta. Tietosuojaneuvoston toimipaikka on Brysselissä.

Euroopan tietosuojavaltuutettu huolehtii tietosuojaneuvoston sihteeristön tehtävistä. Yhteisymmärryspöytäkirjassa määritellään tietosuojaneuvoston ja Euroopan tietosuojavaltuutetun välisen yhteistyön ehdot.

1. VUODEN 2020 KOHOKOHDAT

1.1. Tietosuojaneuvoston panos yleisen tietosuoja-asetuksen arviointiin

Helmikuussa 2020 tietosuojaneuvosto ja kansalliset valvontaviranomaiset osallistuivat Euroopan komission suorittamaan tietosuoja-asetuksen arviointiin ja tarkasteluun yleisen tietosuoja-asetuksen 97 artiklan mukaisesti.

Tietosuojaneuvosto katsoo, että yleinen tietosuoja-asetus on vahvistanut tietosuoja perusoikeutena ja yhdenmukaistanut tietosuojaperiaatteiden tulkintaa. Rekisteröityjen oikeuksia on vahvistettu, ja rekisteröidyt

ovat yhä tietoisempia siitä, miten he voivat käytännössä hyödyntää tietosuojaoikeuksiaan. Yleinen tietosuoja-asetus lisää myös EU:n oikeudellisen kehyksen maailmanlaajuisista näkyvyyttä, ja sitä pidetään esikuvana EU:n ulkopuolella. Euroopan tietosuojaneuvosto toteaa kertomuksessaan katsovansa, että yleisen tietosuoja-asetuksen soveltaminen on onnistunut, mutta myöntää, että edelleen monia haasteita on ratkaisematta. Esimerkiksi valvontaviranomaisten resurssien riittämättömyys on edelleen ongelma, samoin kuin kansallisten menettelyjen epäohdonmukaisuudet, jotka vaikuttavat valvontaviranomaisten väliseen yhteistyömekanismiin.

Näistä haasteista huolimatta Euroopan tietosuojaneuvosto on vakuuttunut siitä, että nykyinen valvontaviranomaisten välinen yhteistyö edistää yhteisen tietosuojakulttuurin saavuttamista ja johtaa yhdenmukaisiin käytäntöihin.

Lisäksi tietosuojaneuvosto katsoo, että yleistä tietosuoja-asetusta on liian aikaista uudelleenarvioida.

1.2. Covid-19-pandemian vastaisiin toimiin liittyvät kysymykset

ETA-maat alkoivat covid-19-pandemian aikana toteuttaa toimenpiteitä seurataksaan ja hillitäksään viruksen leviämistä. Moniin näistä toimenpiteistä, kuten kontaktien jäljityssovelluksiin, sijaintitietojen käyttöön ja terveystietojen käsittelyyn tutkimustarkoituksissa liittyi henkilötietojen käsittelyä. Tietosuojaneuvosto antoi ohjeita covid-19-pandemiaan liittyvästä henkilötietojen käsittelystä. Tänä aikana tietosuojaneuvosto vastasi myös Euroopan parlamentin jäsenten kirjeisiin, joissa pyydettiin lisäselvennyksiä covid-19-pandemiaan liittyvistä asioista.

1.3. Kansainväliset henkilötietojen siirrot Schrems II -asiassa annetun tuomion jälkeen

Euroopan unionin tuomioistuin antoi 16. heinäkuuta 2020 tuomionsa asiassa C-311/18 (*Schrems II*). Tuomioistuin tarkasteli kahta mekanismia, jotka mahdollistavat henkilötietojen siirron ETA-maista ETA:n ulkopuolisiin maihin (kolmansiin maihin): EU:n ja Yhdysvaltojen Privacy Shield -järjestelyä ja vakiolausekkeita. Tuomioistuin mitätöi EU:n ja Yhdysvaltojen välisen Privacy Shield -järjestelyn perustana olevan tietosuojan riittävyyttä koskevan päätöksen ja mitätöi siten järjestelyn henkilötietojen siirtooperusteena. Se totesi myös, että Euroopan komission päätös 2010/87 vakiolausekkeista henkilötietojen siirtämiseksi kolmansien maiden henkilötietojen käsittelijöille on pätevä, joten vakiolausekkeita voidaan edelleen käyttää kansainvälisten tiedonsiirtojen mahdollistamiseksi. Tämä edellyttää, että viejä (tarvittaessa tuojan avustuksella) arvioi ennen siirtoa tällaisten siirtojen yhteydessä tarjotun suojan tason. Arvioinnissa on otettava huomioon sekä vakiolausekkeet että merkitykselliset seikat tuojamaan oikeusjärjestelmässä siltä osin kuin on kyse kyseisen kolmannen maan viranomaisten pääsystä tietoihin. Arvioinnissa on huomioitava muun muassa yleisen tietosuoja-asetuksen 45 artiklan 2 kohdassa esitetyt seikat.

Tuomiolla on laaja-alaisia vaikutuksia ETA-alueelle sijoittautuneisiin yhteisöihin ja organisaatioihin, jotka käyttävät näitä mekanismeja mahdollistaakseen henkilötietojen siirtämisen Yhdysvaltoihin ja muihin kolmansiin maihin. Näin ollen tietosuojaneuvosto antoi useita ohjeistuksia, mukaan lukien vastauksia usein esitettyihin kysymyksiin sekä suosituksia, jotka koskivat tuomiota ja sen täytäntöönpanoa.

1.4. Ensimmäinen yleisen tietosuoja-asetuksen 65 artiklan mukainen sitova

Tietosuojaneuvosto hyväksyi 9. marraskuuta 2020 ensimmäisen kiistanratkaisupäätöksensä yleisen tietosuoja-asetuksen 65 artiklan nojalla. Tämä sitova päätös koski kiistaa, joka syntyi sen jälkeen, kun johtavana valvontaviranomaisena toiminut Irlannin valvontaviranominen antoi Twitter International Company -yhtiötä koskevan päätösluonnoksen, johon muutama osallistuva valvontaviranomainen esitti merkityksellisiä ja perusteltuja vastalauseita.

2. EUROOPAN TIETOSUOJANEUVOSTON TOIMET VUONNA 2020

Tietosuojaneuvosto hyväksyi vuonna 2020 kymmenen suuntaviivaa, jotka käsittelivät esimerkiksi rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän käsitteitä ja sosiaalisen median käyttäjien kohdentamista. Kolme muuta ohjeistusta hyväksyttiin julkisen kuulemisen jälkeen. Tietosuojaneuvosto antoi myös kaksi suositusta.

Tietosuojaneuvosto myös valvoi yhdenmukaisuuden varmistamiseen liittyviä menettelyjä, joiden tavoitteena oli selkiyttää prosessia ja varmistaa, että se on valvontaviranomaisten näkökulmasta tehokas. Vuonna 2020 tietosuojaneuvosto antoi yleisen tietosuoja-asetuksen 64 artiklan nojalla 32 lausuntoa. Useimmat näistä lausunnoista koskivat käytännösääntöjen valvontaelimen tai

sertifiointielimen akkreditointivaatimusten luonnoksia sekä yrityksiä koskevia sitovia sääntöjä eri yritysten osalta.

3. VALVONTAVIRANOMAISTEN TOIMINTA VUONNA 2020

Kansalliset valvontaviranomaiset ovat riippumattomia viranomaisia, jotka valvovat tietosuojalainsäädännön soveltamista. Niillä on keskeinen rooli ihmisten tietosuojaoikeuksien turvaamisessa. Tähän valvontaviranomaiset voivat käyttää korjaavia toimivaltuuksia.

Tietosuojaneuvoston verkkosivustolla esitellään erilaisia valvontaviranomaisten valvontatoimia, jotka liittyvät yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanoon kansallisella tasolla.

Tietosuojaneuvosto julkaisi verkkosivuillaan rekisterin kansallisten valvontaviranomaisten tekemistä päätöksistä yhden luukun periaatteeksi kutsutun yhteistyömenettelyn mukaisesti (yleisen tietosuoja-asetuksen 60 artikla).

3.1. Rajatylittävä yhteistyö

Yleisessä tietosuoja-asetuksessa edellytetään, että ETA-maiden valvontaviranomaiset tekevät tiivistä yhteistyötä varmistaa yleisen tietosuoja-asetuksen yhdenmukaisen soveltamisen ja ihmisten tietosuojaoikeuksien toteutumisen koko ETA-alueella. Yksi niiden tehtävistä on koordinoita päätöksentekoa rajatylittävissä henkilötietojen käsittelystä.

1. tammikuuta 2020 ja 31. joulukuuta 2020 välisenä aikana rajatylittäviä tapauksia oli 628, joista 461 oli saanut alkunsa kantelusta, ja 167 oli käynnistetty muiden lähteiden, kuten tutkimusten, oikeudellisten velvoitteiden ja/tai tiedotusvälineiden raporttien perusteella.

Yhden luukun periaatteen mukainen menettely edellyttää yhteistyötä johtavan valvontaviranomaisen ja osallistuvien valvontaviranomaisten välillä. Johtava valvontaviranomainen

johtaa tutkintaa ja pyrkii saamaan aikaan koordinoitun päätöksen rekisterinpitäjää tai henkilötietojen käsittelijää koskien. Sillä on lisäksi keskeinen rooli osallistuvien valvontaviranomaisten välisen yhteisymmärryksen saavuttamisessa. Vuonna 2020, eli 1. tammikuuta ja 31. joulukuuta välisenä aikana annettiin 203 päätösluonnosta, jotka johtivat 93 lopulliseen päätökseen. Lopulliset päätökset julkaistaan julkisessa rekisterissä.

Keskinäisen avunannon menettelyllä valvontaviranomaiset voivat pyytää tietoja muilta valvontaviranomaisilta tai pyytää muita yhteistyötä tukevia toimenpiteitä, kuten ennakkohyväksyntää tai tutkimuksia. Valvontaviranomaiset käynnistivät 1. tammikuuta 2020 ja 31. joulukuuta 2020 välisenä aikana 246 virallista keskinäisen avunannon menettelyä. Lisäksi ne käynnistivät 2 258 epävirallista menettelyä. Valvontaviranomaiset käyttävät keskinäistä avunantoa myös silloin, kun ne pyytävät toimivaltaista valvontaviranomaista käsittelemään vastaanottamiaan valituksia, jotka eivät liity yleisessä tietosuojasetuksessa määriteltyyn rajatylittävään käsittelyyn.

4. SIDOSRYHMIEN KUULEMINEN JA AVOIMUUS

Covid-19-pandemian aikana tietosuojaneuvosto vastasi myös Euroopan parlamentin jäsenten kirjeisiin, joissa pyydettiin lisäselvennyksiä pandemiaan liittyvistä asioista. Tietosuojaneuvosto järjesti sidosryhmätapahtuman oikeutetun edun käsitteestä kerätäkseen palautetta ja näkemyksiä tulevan ohjeistuksen kehittämiseksi aiheesta.

Suuntaviivojen alustavan hyväksymisen jälkeen Euroopan tietosuojaneuvosto järjestää julkisia kuulemisia, jotta sidosryhmät ja kansalaiset voivat tuoda esille lisää ohjeen laatimisessa huomioon otettavia seikkoja. Vuonna 2020 tietosuojaneuvosto käynnisti ja sai päätökseen seitsemän tällaista kuulemistä.

Kolmantena peräkkäisenä vuonna tietosuojaneuvosto teki kyselytutkimuksen osana tietosuojaneuvoston toiminnan vuotuista tarkastelua yleisen tietosuoja-asetuksen 71 artiklan 2 kohdan mukaisesti. Kysymykset koskivat tietosuojaneuvoston työtä ja tuloksia vuonna 2020, ja niissä keskityttiin neuvoston antamiin suuntaviivoihin ja suosituksiin. Tavoitteena oli saada käsitys siitä, missä määrin sidosryhmät pitävät tietosuojaneuvoston ohjeita hyödyllisinä yleisen tietosuoja-asetuksen säännösten tulkinnassa, ja tunnistaa tapoja tukea paremmin yksilöitä ja organisaatioita tietosuojaan liittyvissä asioissa.

5. STRATEGIA JA TAVOITTEET VUODEKSI 2021

Euroopan tietosuojaneuvosto määritteli vuosien 2021-2023 strategiansa, joka kattaa sen strategisten tavoitteiden neljä pääpilaria sekä kolme keskeistä toimea kutakin pilaria kohden. Tietosuojaneuvosto hyväksyi vuoden 2021 alussa kaksivuotisen työohjelmansa vuosiksi 2021-2022 neuvoston työjärjestyksen 29 artiklan mukaisesti. Työohjelmassa noudatetaan tietosuojaneuvoston vuosien 2021-2023 strategiassa vahvistettuja prioriteetteja, ja sillä pannaan täytäntöön neuvoston strategiset tavoitteet.

Yhteystiedot

Postiosoite

Rue Wiertz 60, B-1047 Bruxelles

Toimipaikan osoite

Rue Montoyer 30, B-1000 Bruxelles